

ASTRID TYSE KROGNES (f. 1932)

Astrid Tyse er født i Oslo i 1932. Hennes mor, Justine Emilie Therese (1897–1983) var nest yngste datter av Astrid og Søren Swensen og giftet seg med ingeniør Severin Tyse (1883–1974). Astrid Tyse vokste opp i idylliske omgivelser på Grorud, sammen med sine foreldre og to eldre søstre, Karen (1925–2000) (*se egen artikkel*) og Signe (1928–2009).¹ Foreldrene var glade amatørmusikere og Astrid husker at de som barn ofte sovnet inn mens foreldrene musiserte.

Astrid Tyse Krognnes forteller at hun tidlig følte stor lyst til å spille. Hun klødde i fingrene etter å sitte ved pianoet og leke med tangentene. Hun var da også født inn i en familie hvor hennes musikalske evner hennes hadde de beste forutsetninger for å oppdages og utvikles videre. ”Jeg forstod jo ikke hvor heldig jeg var; dette var jo en så naturlig del av hele min oppvekst”, forteller Astrid Krognnes. Helt fra hun var 4 år fikk hun, sammen med sine to eldre søstre, undervisning av sin tante, Marie Louise (Mise) Lindeman, som var lærer på musikkonservatoriet.

Astrids familie hadde et nært og inderlig forhold til morens yngste søster, Marie-Louise Lindeman (1900–1991). Marie-Louise og hennes mann Trygve Lindeman (1896–1979), som var direktør for Musikkonservatoriet, hadde også et nært forhold både til Astrid Tyses familie og til resten av sin store familie.² Mange av familiemedlemmene var musikere og noen var også ansatt som lærere ved konservatoriet. Astrid feiret små og store begivenheter og tilbrakte også ellers mye tid i tante Mise og onkel Trygves leilighet i Nordahl Bruns gate 8. Her kunne den lille Astrid og de andre barna i storfamilien løpe omkring i konservatoriets mange rom og fritt spille på instrumentene. Arven etter familiens forfedre var høyt skattet og ble trukket frem i familiære sammenhenger. Salmene etter Ole Andreas og Ludvig Mathias Lindeman stod høyt i kurs og ble alltid sunget ved familiens julehøytidelighet. Populære var også sanger og salmer fra Just Lindemans ”Bakketillegget”.³ Like ofte spilte familien i slike sammenhenger musikk både av Johann Sebastian Bach og Carl Philip Emanuel Bach. Trolig stammet notene som ble benyttet fra Ole Andreas Lindemans mange håndskrevne notebøker.

Astrid Tyse ved klaveret (7 år)

I den første klaverundervisningen ble det ikke benyttet noter og Astrid fikk spille fritt. Men, på et visst tidspunkt var noteopplæring ikke lenger til å unngå. Astrid, som da var 6 år, var

ikke særlig glad for å måtte lære seg å spille etter noter. Hun syntes dette var kjedelig og tok alt for lang tid, og prøvde derfor å omgå problemet. Ved å høre på søstrenes øving tilegnet hun seg lett det samme stoffet uten å pugge notene. På denne måten lærte hun leksen, og læreren, tante Mise, var fornøyd. Men etter en stund ble stykkene vanskeligere og Astrids lille lek ble avslørt. Nå var det ikke lenger noen vei utenom - notene måtte læres. Marie Louise Lindeman, som ble Astrids lærer helt fra barneårene til hun tok høyere klaverlærereksamen, var en profesjonell, inspirerende og krevende lærer som fikk frem både spillelyst og interesse hos sine elever.

Astrids Tyses store musikalitet kom til uttrykk også på andre måter. Allerede som 3–4-åring satte hun harmonier til kjente sanger som *Nisser og Dverge*, *Glade jul* og *Alle fugler små de er*. Som 2-åring begynte hun å utforme egne melodier på klaveret, og som 4-åring laget hun sine første små komposisjoner.⁴ Komposisjonene ble notert ned av hennes onkel Trygve Lindeman. Han har også skrevet diktet på første side i manuskriptboken:

Har du evnen til å skape
Kan du gi av overflod.
Den som gis vil aldri tape
når hans gave kun er god. T.L. (Trygve Lindemans vers i Astrid Tyses komposisjonsbok)

Lille Astrid diskuterte ofte harmoniseringene med sin onkel Trygve når stykkene skulle skrives ned. Hun var svært bestemt og var slett ikke innstilt på å endre på komposisjonene. ”Jeg hørte klangene inne i meg, og visste nøyaktig hvordan jeg ville ha det”, forteller Astrid Tyse Krognest i dag. Hun rettet stadig på onkelen når han forsøkte å skrive akkordene på andre måter enn hun hadde tenkt seg. Den håndskrevne noteboken inneholder komposisjoner av Astrid fra 1936 til 1947. Åtte av komposisjonene i komposisjonsboken ble i 1945 år gitt ut som *Astrid's album* (Astrid Tyse: Små komposisjoner) på Norsk musikkforlag. Heftet ble mye brukt i begynneropplæringen på klaver i tiårene etter krigen.

Astrids Album (Norsk Musikkforlag 1945)

Blant manuskriptene i Astrid Tyses komposisjonsbok finnes også stykkene ”Foxtrott”(1942) og ”Slow-fox” (1942). Stykkene var trolig inspirert av musikk i samme genre som den gang ble spilt på radio.

Astrid Tyse: "Foxtrott" (manuskript, 1942)

Et svært hyggelig minne er knyttet til foxtrotten. Trolig var det Marie-Louise Lindeman som hadde fortalt pianisten og komponisten Fritjof Backer-Grøndahl om barnekomponisten Astrid Tyse. Den 24. Februar 1943 ble Astrid i følge med sin mor invitert til Grøndahls pianobutikk hvor hun spilte en rekke av komposisjonene for Backer-Grøndahl. I følge morens beretning festet Backer-Grøndahl seg ved stykkene "Killingdans", "Foxtrot" og "Slow-fox". Da hun hadde spilt Foxtrotten spurte Backer-Grøndahl: "Si meg, har hun hatt hjelp til harmonierne her?" Til dette svarte hennes mor: "Å, nei, ingen kan eller behøver å hjelpe Astrid med harmonierne."⁵ I 1945 sendte Astrid sitt nykomponerte stykke "Aftenstemning" til Backer-Grøndahl, som i et takkebrev senere samme høst, skrev følgende: Jeg likte stykket, – Temaet er vakkert og har Charme. Du maa fortsatte at komponere og lære Form, for jeg tror du kan komme til at gjøre gode Ting eftersom du lærer mere og mere. Der er Utvikling i dette Stykke fra hvad du har gjort før".⁶

Astrid Tyse fikk tidlig trening i å opptre med pianospill, og dette var noe hun gjorde med stor glede. Alle de tre søstrenes navn er hyppig å finne på programmer til Musik-Konservatoriets Musikkafteiner fra slutten av 1930-tallet. Konsertene, der både viderekommende og nybegynnere fikk opptre, foregikk i konservatoriets konsertsal, "Salen". Astrids Tyses navn finnes første gang på et "Barnematiné"-program fra 28. mars 1939. Hun var da 6 år og spilte sin egenkomponerte "Vals". Hun husker godt den helt spesielle stemningen i "Salen" under krigsårene, da publikum ellers hadde liten anledning til å høre levende musikk. Publikum strømmet til og for å høre konservatoriets elever spille bak mørklagte vinduer. I årene etter krigen var Astrid Tyse stadig på farten for å spille, blant annet på ulike eksamensfester, speidersamlinger, basarer, menighetshus og offentlige tilstelninger.

Den unge komponisten Astrid Tyse fikk stor oppmerksomhet i flere sammenhenger, blant annet i *Damebladets* artikkel "En dag på Musikk-Konservatoriet".⁷ Astrid spilte komposisjonene "Middagshvil" og "Dukkevals" for journalisten. I oktober 1914 var hun med i gruppen av ni barn som spilte i Universitetets Aula til inntekt for Norsk Folkehjelp. Åtteåringen spilte også ved denne anledningen flere av sine egne komposisjoner. Blant barna var to som senere kom til å glede et stort norsk musikkpublikum; Eva Knardahl og Kjell Bækkelund. Konserten ble så populær at den måtte gjentas ytterligere tre ganger og fikk bred omtale i flere aviser.⁸ De unge pianistene var avbildet på forsiden av bladet *URD* den 14. oktober 1940 under tittelen "Ni norske vidunderbarn som har gitt flere konserter i Aulaen til hjelp for sine landsmenn." Da den tyske okkupasjonsmakten snart fattet interesse for Norsk

Folkhjelp som del av sin propagandavirksomhet, ble denne typen konserter uaktuelle å delta på. Astrid var fornøyd med at det ikke ble flere konserter også av en annen grunn: Tilnavnet ”Vidunderbarn” og kommentarene dette førte med seg, var hun ikke særlig begeistret for.

Brødrene Hals Konsertbyrå

Nasjonalhjelpen

for landsmenn i nød

4. aften

Torsdag 10. oktober 1940 kl. 19 i Universitetets Aula.

PROGRAM:

1. **Edv. Grieg:** Halling fra Østerdalen.
Baadnlåt fra Valdres.
D. Monrad Johansen: Kjæresten min. *Jorunn Baastad*
  2. **Ole Olsen:** Serenade og mazurka for 2 pianoer. *Jorunn Baastad og Reidun Christensen*
  3. **Johan Svendsen:** Romanse. *Jan Ulf*
  4. **Astrid Tyse:** Ved flyglet: *Eva Knardahl*
a) Vals. b) På vei til skolen.
c) Middagsvil. d) Killingdans. *Astrid Tyse*
  5. **Edv. Grieg:** Småttroll.
Sommerfugl. *Inger Johanne Fjeld*
- P A U S E
6. **Johan Halvorsen:** Veslemøys sang.
Norsk dans nr. II. *Rolf Bækkelund*
Ved flyglet: *Kjell Bækkelund*
  7. **Edv. Grieg:** 2 norske danse, f. h. endig. *Inger Johanne Fjeld*
Eva Knardahl
  8. **Gustav Lange:** Norsk rapsodi nr. 1. *Johan Vangen*
Ved flyglet: *Eva Knardahl*
  9. **Chr. Sinding:** Frühlingsrauschen.
Der var engang. *Småtroll.*
Jon Vestafas springdans.
Eva Knardahl

Bechstein flygel fra Grøndahl

Helge Evensen A.S.

(Nasjonalhjelpen for landsmenn i nød,
10.oktober 1940 i Universitetes Aula.
Program for 4. aften)

(Urd, 19.10.1940, ”Ni norske
vidunderbarn”. Astrid Tyse
nederst til høyre)

Bachs verker og Bachs tradisjon har alltid hatt en spesiell plass i Lindeman-familien. Denne tradisjonen avspeiler seg også i Astrid Tyse Krognæs’ egen spilleopplæring og utøvervirksomhet. Stykker både av C.P.E. Bach og J.P. Kirnberger var del av barndommens klaverpensum og stoltheten var til å føle på, da hun endelig kunne ta fatt på J.S. Bachs *Das Wohltemperierte Klavier*. Den spesielle, nesten religiøse, rollen som Bach hadde Musik-Konservatoriets tradisjon gjenspeiles i Marie-Louise Lindemans ord fra Damebladet i 1939: ”Han var en gudfryktig mann, den store Bach, fylt av ydmykhet. Han hadde et valgsprog: *Man må arbeide*. [...] Her [har] vi instrumenter fra en svunnen tid. Her har vi også historiske konserter”, forteller fruene oss, ”da spiller vi Bach, og har tente, levende lys overalt”.

Denne innstillingen til Bach ble naturlig nok videreført til alle på konservatoriet og i særlig grad til Lindemanfamiliens egne medlemmer. Allerede under krigen øvde de tre søstrene Tyse inn Bachs trippelkonsert i d-moll. Den ble først spilt 29. september 1947 på konservatoriets Musikkafte nr. 1571 i Aulaen. Den samme konserten ble gjentatt, først i NRK radio den 8. Desember 1947 og ikke lenge etter i Studentersamfundet i Trondheim. Konserten ble også

spilt ved konservatoriets Musikkafte i Aulaen den 27. september 1948, denne gang i anledning Musikkonservatoriets 65-årsjubileum. Året etter, i 1949, spilte Astrid Tyse Bachs c-moll konsert for to klaverer i Aulaen sammen med sin søster Signe.

Søstrene Tyse i Studentersamfundet Trondheim, 1949 (foto i privat eie)

Astrid Tyse fortsatte å komponere i ungdomsårene. Høsten 1948 utlyste Nittedal Kommunale Ungdomsnemd en konkurranse om bygdesang for Nittedal og Hakadal. I tekstkonkurransen vant Rolf Fredrik Hansen med bidraget ”I nord fra Varpets skoger”. I den påfølgende melodikonkurransen kom det inn hele 29 bidrag. Vinneren ble den nesten 16 år gamle Astrid Tyse, som fikk 250 kroner i premie. I dag er sangen fremdeles i bruk og er også sunget inn på CD av Nittedal Bygdekor.⁹

Stykket *Bryllupsmarsj* ble skrevet til søsteren Signes bryllup i juli 1951 og Astrid satt selv ved orgelet under seremonien.¹⁰ Etter examen artium samme år, startet hun på studiet til høyere pianolærereksamen, fremdeles på konservatoriet og med Marie-Louise Lindeman som klaverlærer. Som et tilbud utenfor fagkretsen i pianolærerutdanningen tok Astrid Tyse timer i komposisjon med Bjarne Brustad. Han oppmuntret henne til å komponere i en utvidet tonalitet. Astrid Tyse avsluttet høyere pianolærereksamen i 1953 med den beste karakteren som inntil da var gitt ved Musikk-konservatoriet.

Selv om Astrid Tyse fortsatte å komponere, var det ikke denne siden av hennes musikalske virksomhet som kom til å ta størst plass de følgende årene. Det var i rollen som pedagog og pianist hun kom til å legge ned sitt største og mest omfattende arbeid. Etter avsluttet pianolærerutdanning ble hun i årene 1953–1955 ansatt som lærer i pianospill ved konservatoriet. Astrid Tyse hadde i årene etter krigen spilt offentlig på flere store konsertarrangementer, både i Norge og Sverige. I 1952 vant hun første pris i en nordisk amatørkonkurranse i Stockholm og i mai 1954 spilte hun på *De unges konsert* med Harmonien i Bergen. På programmet i Bergen stod Bachs konsert for klaver og orkester i f-moll.

Etter fullført høyere pianolærereksamen ble Astrid Tyse elev av pianisten Eline Nygaard (1913–2011), som ledet henne frem til debuten i Universitets Aula den 10. mars 1956.¹¹ Første del av debutprogrammet omfattet *Fantasi i c-moll* og *Fransk suite nr. 5* av J.S. Bach, *Sonate i B-dur* av W.A. Mozart og *Sonatine* av Maurice Ravel. Etter pause spilte Astrid Tyse *Fra Barnets verden* av Bjarne Brustad og *Sonate i e-moll* av Edvard Grieg. I årene etter debuten var Astrid Tyse aktiv som utøvende pianist, samtidig som hun fortsatte som Eline Nygaards elev. I 1958 spilte hun igjen på *De unges konsert*; denne gang fremførte hun Beethovens *Klaverkonsert nr. 2 i B-dur* med Filharmonisk Selskaps orkester og Odd Grüner-Hegge som dirigent. I årene 1958–1960 var hun fast akkompagnatør for Kvinnelige Studenters Sangforening og fulgte også koret på turné til Finland.

NORSK KONSERTDIREKSJON

Pianistinnen

Astrid Tyse

DEBUTKONSERT

Lørdag 10. mars 1956 kl. 20
Universitetets Aula

PROGRAM:

- I
Joh. Seb. Bach: Fantasi c-moll
 ———— Fransk suite nr. 5 G-Dur
 Allemande, Courante, Sarabande, Gavotte,
 Bourrée, Loure, Gigue
- II
W. A. Mozart: Sonate B-Dur (K. V. 281)
 Allegro — Andante amoroso — Rondo
- III
M. Ravel: Sonatine
 Modéré — Mouvement de menuet — Animé
- P a u s e
- IV
Bjarne Brustad: Fra Barnets verden:
 1. Lek
 2. Dukken skal sove
 3. Lek
 4. Regle
 5. Eventyret om nissen
 6. Sykt barn
 7. Den siste søvn
- V
Edvard Grieg: Sonate i e-moll
 Allegro moderato — Andante molto —
 Alla menuetto — Finale, Molto allegro

Steinway & Sons konsertflygel fra Grøndahl A.s

Høge Erichsen A.s

Astrid Tyse Krogness' debutprogram, Aulaen, 10.mars 1956.

I 1956 giftet Astrid Tyse seg med arkitekt Rolf Krogness (1930), aktiv amatørsanger med fast plass i NRK radios kammerkor. De fikk tre sønner: Terje (f.1957) Jon (f. 1959) og Lars (f.1962). Til tross for rask familieforøkelse, spilte Astrid Tyse Krogness fremdeles med Eline Nygaard og var aktiv som utøver. Hun deltok på Riefling-seminaret i 1969, hvor hun spilte *Suite*, op. 14, av Bartók. Men dette verket ble hun semifinalist og fikk spille Mozarts *Klaverkonsert nr. 20 i d-moll* med Sverre Bruland og Vestfold Symfoniorkester.¹² Så fulgte noen år med stort fokus på familie og barn, før Astrid Tyse Krogness fortsatte sin profesjonelle

musikkarriere. Hun underviste allerede i akkompagnementsimprovisasjon da hun i 1970 ble bedt om å undervise i hørelære ved konservatoriet.

Astrid Tyse Krognnes, ca. 1969

Da Norges musikkhøgskole ble etablert i 1973, fortsatte Astrid Tyse Krognnes å undervise i hørelære, samtidig som hun videreutdannet seg innenfor det samme fagområdet. I 1975 tok hun teoriepedagogisk diplomeksamen med hovedfag i hørelære ved Norges musikkhøgskole. Fra 1975 ble hun fast ansatt ved Norges Musikkhøgskole, fra 1977 som amanuensis og fra 1979 som 1. amanuensis. Denne stillingen fortsatte hun i, inntil hun gikk av med pensjon i 1999. Astrid Tyse Krognnes produsert flere lærebøker innenfor fagområdet hørelære. Boken *Akkompagnementsimprovisasjon* (1976) skrev hun sammen med Anne Sofie Bjerkestrand. Sammen med amanuensis Babben Lavik skrev hun lærebøkene *Rytme* (1988) og *La det klinge* (1998). I årenes løp har Astrid Tyse Krognnes undervist i hørelære for kordirigenter, både for studentene ved Norges musikkhøgskoles kordirigentlinje og for dirigenter i etterutdanning. Hun har også komponert stykker til bruk i egen undervisning, blant annet det nydelige lille stykket "Liten vals" (1994), som er en polyrytmisk øvelse i 4 og 5- mot 3 slag.

Også i Astrid Tyse Krognnes' voksne utøverkarriere er det satt spesielt fokus på Bachs musikk. På 1960- og 1970-tallet ble verker av Bach fremført på historiske instrumenter og som rene familieprosjekter. Trygve Lindeman og de tre søstrene Tyse med sine ektemenn spilte ved flere anledninger konserter sammen, blant annet i Rygge og Glemmen kirker. I Rygge kirke spilte søstrene nok en gang Bachs trippelkonsert i d-moll, denne gang på cembali.

Astrid Tyse Krognnes bor i dag på Røa i Oslo og har inntil det siste vært aktiv utøver på intimkonserter og kurs. Senest i januar 2011 var hun spillende deltaker på Oslo Musikk lærerforenings masterklasse med Leif Ove Andsnes. Astrid Tyse Krognnes deltar også jevnlig på interpretasjonssamlinger med Eline Nygaards tidligere elever.

Alle de tre sønnene til Astrid Tyse Krognnes har flittig dyrket musikken på amatørnivå, men bare en av dem har valgt musikken som levebrød. Jon Krognnes (f. 1959) er utdannet som klassisk gitarist ved Norges musikkhøgskole og er siden 1995 rektor ved Toneheim Folkehøgskole.

Musikalier:

Astrid's album (Astrid Tyse: Små komposisjoner), Norsk musikkforlag AS (1945).

Astrid Tyse – komposisjoner (ms.). Privat eie.

Liten vals (ms.). Privat eie.

Bryllupsmarsj (ms.). Privat eie

Publisert undervisningsmateriale:

Astrid Tyse Krognest/Anne Sofie Bjerkestrand: *Akkompagnementsimprovisasjon*. Oslo: Norsk Musikkforlag 1976.

Babben Lavik/Astrid Tyse Krognest: *Rytme*. Oslo: Norsk Musikkforlag, 1988.

Babben Lavik/Astrid Tyse Krognest: *La det klinge*. Oslo: Norsk Musikkforlag 1998.

Litteratur og kilder:

Muntlige kilder:

Opplysninger gitt i samtaler med Astrid Tyse Krognest, våren og sommeren 2013.

Skriftlige kilder:

Tandberg, Elisa: *Slekten Swensen fra Vestre Moland*. Oslo, Hellstrøm & Nordahls boktrykkeri AS, 1954, s. 58-69.

Statsarkivet, Oslo:

Musikkonservatoriets arkiv, Fa-Elevprotokoller. L0001-L0004.

Ukeblader og aviser:

Damebladets artikkel ”En dag på Musik-Konservatoriet”, 7. 10.1939,

URD, 14. 10.1940

Aftenposten, 10.10.1940

Dagbladet, 9.10.1940

Tidens Tegn 8.10 og 17.10. 1940.

Varingen, 13.04.1949.

Jul på Romerike, Årgang 1, 2004, Blåtekst AS, Sørumsand, s. 43.

---

¹ Signe Tyse ble fysioterapeut av yrke. Hun fortsatte å spille, men opptrådte helst i private sammenhenger med sine to søstre.

² Trygve Lindeman (1896–1979), var direktør for Musikkonservatoriet i Oslo i perioden 1930–1969.

³ Just Lindeman (1822–1894) var sønn av Ole Andreas Lindeman og stod bak utgivelsen *Melodier til "Salmer og aandelige Sange"* Thronhjelm: Jacob Andersens Enkes Forlag, 1861. Sangsamlingen er ofte omtalt som "Bakketillegget" fordi det ble mye benyttet i Bakke menighet i Trondhjem i tiårene omkring 1850.

⁴ Se for eksempel artikkelen "En dag på Musikk-konservatoriet" i *Damebladet*, 7. 10.1939.

⁵ Møtet med Backer-Grøndahl er skrevet ned og gjennfortalt av Astrid Tyses mor Justine Emilie Therese Tyse (Udatert, privat manuskript).

⁶ Brev fra F. Backer-Grøndahl av 21.11.1945.

⁷ *Damebladet*, 7. 10. 1939.

⁸ *Aftenposten*, 10.10.1940, *Dagbladet*, 9.10.1940, *Tidens tegn* 8.10 og 17.10. 1940.

⁹ *Varingen*, Nittedal; onsdag 13.04.1949 og *Jul på Romerike*, Årgang 1, 2004, Blåtekst AS, Sørumsand,s. 43.

¹⁰ Signe Tyse giftet seg i 1951 med siv.ing. Ragnar Evensen, senere startet opp og drev Musikkverkstedet i Fredrikstad.

¹¹ Astrid Tyse Krognæs tok en pause i undervisningen hos Eline Nygaard mens hun videreutdannet seg på 1970-tallet, men gjenopptok senere undervisningen med henne. Astrid Tyse Krognæs var elev av Eline Nygaard helt frem til Nygaards siste leveår.

¹² Konserten ble spilt i Porsgrunn den 13.3. 1969 og gjentatt i Horten den 14.3.1969.